http://buck.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/371/ 648/RUG01-001371648_2010_0001_AC.pdf (дата звернення: 02.04.2024).

Анна ГУДИМА
Науковий керівник – доц. Мар'яна КАРАНЕВИЧ

МОВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ЛЮДИНИ З ПСИХІЧНИМ РОЗЛАДОМ У РОМАНІ ДЕНІЕЛА КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА»: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Відтворення внутрішнього світу персонажів з психічними розладами у художній літературі вимагає особливої уваги до мовних засобів, які використовуються для творення образу персонажів. У романах Д. Кіза перекладацький аспект є надзвичайно важливим, оскільки автор докладає великих зусиль, щоб зобразити психологічну глибину своїх героїв через їхнє мовлення. Незважаючи на те, що пройшло кілька десятків років з часу публікації романів Д. Кіза, дослідження його творів залишається актуальним, оскільки американський автор вдало застосував свої знання психології, маючи ступінь бакалавра в цій галузі знань, у письменницькій діяльності. Тому аналіз мовних засобів для адекватної передачі мовленнєвих особливостей його персонажів набуває особливої значущості, що зумовлює **актуальність** даної роботи.

Варто відзначити, що проблема творення образу людини з психічним розладом у сфері перекладу залишається відносно малодослідженою як іноземними, так і вітчизняними науковцями. Доволі часто дослідники зосереджуються на вивченні відтворення художнього мовлення. Наприклад, В.І. Ницполь [2] відзначила важливість застосування різноманітних тактик при виборі перекладацької стратегії. Проблему передачі індивідуальних особливостей мовлення в художній літературі також розглянуто у працях У. Еко [3] та М.К. Хелідей [4]. Однак протягом останніх років спостерігається зростаючий інтерес до цієї теми як у науковому середовищі України, так і за її межами, адже літературні твори, які досліджують психологічні аспекти, стають дедалі популярнішими, що стимулює інтерес до їх перекладу.

Метою нашого дослідження є встановлення мовних засобів творення образу людини з психічним розладом у романі Д. Кіза «Квіти для Елджернона», які розкривають психологічний стан та виявляють рівень інтелектуального розвитку головного героя, та способів їх відтворення в українському перекладі.

Об'єктом нашого дослідження є мовлення головного героя роману Д.Кіза «Flowers for Algernon».

Предметом дослідження є способи відтворення особливостей мовлення Чарлі Гордона засобами української мови.

Розгляньмо на конкретних прикладах специфіку мовленнєвої поведінки персонажа з інтелектуальними порушеннями і її відтворення у перекладі В. Шовкуна. При написанні роману Д. Кіз навмисно робить орфографічні помилки, аби показати рівень розумових здібностей героя до та після експерименту: *reeding [5, с. 3] – чітати [1, с. 11], martch [5, с. 1] – берізень [1, с. 9]*. Перекладач використав техніку фонетичного відтворення для передачі орфографічних помилок героя з урахуванням рівня його розумових здібностей. Цей прийом допомагає зберегти стиль мовлення персонажа. Крім цього, деякі з орфографічних помилок перекладач передав русизмами: *remembir [5, с. 2] – помнив [1, с. 9], docter [5, с. 2] – дохторь [1, с. 9], glassis [5, с. 2] – очки [1, с. 10]*. Обґрунтованість такого підходу викликає певні сумніви.

Слід розглянути також способи відтворення граматичних помилок: *Dr Strauss and prof Nemur say **it dont** matter about the ink on the cards [5, с. 1]. – Дохторь Штраус і професорь Нявмур сказали шо чорнило на картах нічого не означає [1, с. 11]*. В оригіналі виявлено граматичні помилки при позначенні категорії числа, часових форм, а також при передачі непрямої мови. Водночас у перекладі застосовано вже згадану вище техніку фонетичного відтворення та русизми.

Інтелектуальний розвиток головного героя продемонстровано за допомогою пунктуації. На початку твору в головного героя зовсім відсутні розділові знаки: *Then I said if I had my eye glassis I coud probaly see better I usully only ware my eye-glassis in the movies or to watch TV but I sed maybe they will help me see the picturs in the ink [5, с. 1]. – Потім подумав шо коли я почеплю на ніс очки то либонь побачу краще я зазвичай дивлюся крізь очки на телевізір але я сказав собі шо можливо крізь них я побачу краще картини в чорнилі [1, с. 10]*. Однак після експерименту його письмо починає вдосконалюватися, ми бачимо помітний прогрес у розвитку Чарлі: *And then I heard my answers – childish, impossible things. And I dropped limply into the chair beside Professor Nemur's desk. "Was that really me?" [5, с. 58] – А потім я почув свої відповіді – дитячі, неможливі речі. І я знесилено опустився на стілець біля письмового стола професора Немура. – Це справді був я? [1, с. 65]* Перекладач В.Й. Шовкун в обох випадках успішно відтворює ці особливості в перекладі спочатку через відсутність знаків пунктуації, що відображає специфіку мовленнєвої поведінки Чарлі, а згодом через правильне використання знаків пунктуації, що зображає динаміку розвитку героя після експерименту.

Підсумовуючи все вищезазначене, в процесі перекладу проаналізованого нами роману В.Й. Шовкун розробив стратегію перекладу певних мовних засобів творення образу людини з психічним розладом. Орфографічні та граматичні помилки відтворено методом фонетичного відтворення із застосуванням русизмів. Щодо пунктуації, то перекладач використовував розділові знаки відповідно до оригіналу, щоб продемонструвати інтелектуальне зростання героя. Отже, цей аспект перекладу не становив жодних труднощів. Загалом, на наш погляд, перекладачеві вдалося занурити читача у світ Чарлі Гордона. Перспективою нашого дослідження є вивчення мовних засобів творення образу людини з психічним розладом у романі Д. Кіза «Таємнича історія Біллі Міллігана».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кіз Д. Квіти для Елджернона. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 65 с.
2. Ницполь В.І. Мовна особистість персонажа серійного вбивці (на матеріалі американської прози XX століття) : дис. / Львів. нац. ун-т ім. І. Франка, 2018. 233 с.
3. Eco U. Mouse or rat? Translation as negotiation. L. : Weidenfeld and Nicholson, 2003. 208 p.
4. Halliday M. A. K. The Construction of Knowledge and Value in the Grammar of Scientific Discourse, with Reference to Charles Darwin's The Origin of Species. Advances in Written Text Analysis. L. : Routledge, 1994. P. 136–156.
5. Keyes D. Flowers for Algernon. New York : Bantam Books, 1975. 58 p.

Каріна КРУШЕЛЬНИЦЬКА
Науковий керівник – асист. Ірина СЕНЬКІВ

ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ ВІДТВОРЕННЯ АРТИКЛІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ У РОМАНІ Д. ТАРТТ «ТАЄМНА ІСТОРІЯ»

У художній літературі сповна відображається багатство мови. Одним із ключових аспектів, що допомагає зрозуміти зміст та емоційне забарвлення тексту є артикль. Це не лише граматичне явище, а й елемент, що несе певне семантичне значення.

Мета дослідження – проаналізувати використання артиклів у романі "Таємна історія" з прагматичної точки зору, задля розкриття їхньої ролі в творі та їхнього впливу на сприйняття та розуміння тексту.

Актуальність дослідження полягає в аналізі відтворення одного з найскладніших явищ англійської мови, що відсутнє в українській мові, відтворити семантичне значення артикля в цільовому тексті.

Матеріалом дослідження є артиклі, що вживаються у романі американської письменниці Донни Тартт «Таємна історія».

Артикль — це службова частина мови, що використовується для позначення іменника в реченні. В англійській мові існує три види артиклів: означений артикль “the”, неозначені артиклі “a/an” та нульовий. Означений артикль вказує на конкретний об'єкт, що може знаходитися у формі однини або ж множини. Неозначений артикль вказує на об’єкт, який ми згадуємо вперше. Використовуємо із злічуваними іменниками у формі однини [4, с.58–59]. В українській мові відсутнє поняття «артикль», тож, хоч зачасту його значення й не відтворюється, все ж задля повноцінного відтворення змісту вихідного тексту, перекладачу необхідно замінити його іншою частиною мови. Під час перекладу необхідно брати до уваги конкретне значення, яке несе артикль.

Практичний аналіз перекладу артиклів здійснено на основі твору «Таємна історія» Донни Тартт. Артикль може мати низку значень, які можна передати при перекладі [1, с.142–143]. Історично, неозначені артиклі “a/an” мають значення «один/одна». У випадку, якщо у реченні ми зустрічаємо заперечення, то артикль можна відтворити за допомогою займенника «жоден», що означає «ні один/ніякий».

У тексті твору ми зустрічаємо декілька прикладів такого перекладу цього артикля. “*Don't you let them charge you a penny more*” [5, с.31] — «*Тільки дивись, не заплати їм жодного зайвого цента*» [3, с.27]. Також, в українській мові займенник необхідно узгодити з родом і відмінком іменника. Наприклад, у реченні “*I could not think of a single thing…*” [5, с.41] — «*Я не міг пригадати жодної речі…*» [3, с.38] ми спостерігаємо узгодження з іменником жіночого роду в Родовому відмінку, таким чином “a” відтворено завдяки займеннику «жодної». А в реченні “*Without a word, Henry handed it to him.*” [5, с.67] — «*Без жодного слова Генрі передав йому книжку.*» [3, с.66] відбувається узгодження з іменником середнього роду в Родовому відмінку, тож артикль “a” відтворено за допомогою займенника «жодного».

Крім того, неозначені артиклі “a/an” можна перекладати за допомогою неозначеного займенника «якийсь», що означає «невідомо який». У творі можна знайти багато прикладів такого відтворення артикля.

Приміром у реченні “*I don't want to convey the impression that Bunny's presence seemed like a tremendous menace at that point.*” [5, с.191] — «*Не скажу, що тієї миті в присутності Банні читалася якась*